

RICARDO GÜIRALDES

**Povești de moarte
și de sânge**

URMATE DE

Aventuri grotești

ȘI O

Trilogie creștină

Traducere din limba spaniolă

de

DAN MUNTEANU COLĂN

UNIVERS

CUPRINS

<i>Notă introductivă.</i>	5
-------------------------------------	---

POVEȘTI DE MOARTE ȘI DE SÂNGE

<i>Facundo</i>	11
<i>Don Juan Manuel.</i>	14
<i>Justo José.</i>	18
<i>Căpitanul Funes.</i>	21
<i>Răzbunare</i>	25
<i>El Zurdo</i>	28
<i>Ciorba de soldați</i>	30
<i>De beție.</i>	33
<i>Mlaștina</i>	36
<i>Dintr-o poveste cunoscută.</i>	40
<i>Núñez curelarul</i>	43
<i>În jurul vetrei</i>	48
<i>Puțul</i>	57
<i>Nocturnă</i>	60
<i>Datorie reciprocă</i>	63
<i>Milă.</i>	66
<i>La donna è mobile</i>	69
<i>Antiteze.</i>	73
<i>Ferma veche</i>	73
<i>Ferma nouă</i>	73

AVENTURI GROTEȘTI

<i>De mahala</i>	87
<i>Măști.</i>	95

<i>Feroviară</i>	95
<i>A șasea poruncă</i>	98

Respect pentru **TRILOGIE CREȘTINĂ**

<i>Judecata Domnului</i>	103
<i>În pârg</i>	109
<i>Sfântul Anton</i>	120

FACUNDO

Învinsese toate greutățile călătoriei și, într-o noapte de iarnă încrâncenată, ne-am pomenit cu el în tabără.

Era un tânăr inconștient, de douăzeci de ani, poate un *caudillo* în germen: năvalnic, fără teamă, nestăpânit și fără respect pentru vreo autoritate. Oameni ca el se nașteau zilnic în vremurile acelea, obligați pe urmă să se elimine între ei, lăsând locul liber în fața ambiției celui mai puternic.

Prezentat șefului, i-a arătat scrisoarea de recomandare. Și-au amintit împreună de prieteni comuni și Quiroga l-a primit pe noul său ajutor cu ospitalitatea adevăratului *gaucho*.

După ce s-a terminat cina, în timp ce ordonanța își făcea de lucru de colo până colo, tinerelul a început să-și amintească de viața de la oraș. Farse și încăierări sângeroase pe care „Tigrul” le aproba înclinându-și capul încadrat de favoriți lungi. A povestit și cum se umplea de bani fiindcă se pricepea să trișeze la cărți. „Tigrul” s-a arătat dintr-odată dușmănos:

– Poate că jucai cu niște dobitoci!

Obraznic, tinerelul i-a răspuns:

– Nu întotdeauna, domnule general... și dacă vreți să mă vedeți în acțiune, să facem una mică, cinstit.

Quiroga a acceptat.

Cărțile de joc se supuneau ascultătoare și „Tigrul” pierdea de fiecare dată. În plină glorie, tânărul ducea din când în când la gură țâța unui urcior pântecos și nu uita să strecoare câte o glumă în timp ce continua să joace.

Pe neașteptate, Quiroga s-a ridicat în picioare.

– Gata, amice, m-ai curățat de tot.

Flăcăul s-a uitat la grămada de monede, aidoma unor solzi, ce luceau în fața sa. Generalul se retrăgea.

Atunci, o spaimă groaznică i-a frânt îndrăzneala câștigătorului. Legende de groază făceau ca figura hirsută a pletosului să pară și mai mândră.

– Domnule general, vă acord revanșa!

– Lasă, amice, lasă, c-ai putea să pierzi tot ce-ai câștigat și încă ceva pe deasupra...

– Nu se poate, domnule general; trebuie să tăiați și dumneavoastră cărțile.

– Vrei neapărat?

– Păi cum altfel?

Îi clănțăneau dinții de frică.

Quiroga a luat cărțile și le-a amestecat, strângându-le între degetele lui butucănoase.

– Bine; pintenii mei contra o sută de pesos.

A trimis ordonanța să-i aducă pintenii.

Facuîdo a început să câștige. Când amândoi au avut în față aceeași grămadă de bani, a surâs și i-a spus noului-venit:

– Gata, amice, hai să ne oprim aici, la revedere.

Tinerelul însă, crezând că generalul se simte jig-nit și vrând să-l împace, a făcut primul pas pe calea

spre nenorocire. A bolborosit înfricoșat cuvinte stupide de iertare.

Facuîdo s-a așezat din nou, spunându-i:

– Să știi că numai dumneata ești vinovat de ce-o să se întâmple. Cu mâna dumitale ți-ai făcut-o... jucăm până la ultimul bănuț dacă așa vrei... Dacă o să câștigi, în zori pui șaua pe cal și să nu-mi mai apari în cale... dacă pierzi, o să fie mai rău decât îți închipui.

– Ce-o să fie, domnule general?

– Ai să vezi.

A tăiat din nou cărțile, nepăsător.

Quiroga trișa cu neobrăzare sub privirea fixă a adversarului său, care, ca-ntr-un delir, nu-și putea lua ochii de la figura ireală, transfigurată de legendă.

Când i-a câștigat și ultimul *peso*, a chemat ordonanța și i-a spus făcând un semn:

– Du-l la culcare pe băiat și să doarmă mult... Ai înțeles?

Tânărul a vrut să îngenuncheze și să ceară îndurare, dar Quiroga, impasibil, strângea cărțile, iar ordonanța era mai puternică.

DON JUAN MANUEL

A coborât din diligență la San Miguel de la Guardia del Monte, una dintre cele mai vechi așezări din provincia noastră.

Un peon îl aștepta cu un cal înșeuat, așa cum stabilise. Nicanor a întrebat de cei de-acasă. Toți erau bine și-l așteptau pe domnul, cu mari pregătiri de sărbătoare.

Se bucura la gândul unor zile plăcute. La Buenos Aires, toate ambițiile sale de om studios erau absorbite de facultate. Se distra puțin. Politica, viața socială, cluburile, petrecerile tinerești erau pentru el cărți deschise din care citea uneori câteva rânduri.

Vacanțele, în schimb, îl îndemneau să-și ia revanșa.

S-a uitat la *gaucho*, care stătea acolo, cu pulpanele hainei zbătându-se în vânt, cu o fizionomie ce nu trăda nici o plăcere pentru libertatea lui sălbatică, și și-a lipit genunchii de șaua păroasă, ca să simtă mai bine mișcările calului sub ale cărui copite pământul fugea amețitor.

Din spate, au auzit apropiindu-se galopul unui cal; cineva îi ajungea din urmă și caii și-au iuțit fuga, ascultând parcă de o voință superioară și necunoscută.

– Bună ziua.

– Bună ziua.

Atenția orășeanului nostru a fost atrasă de bidiuiul împodobit cu podoabe de argint care făceau să-i strălucească și mai tare părul lucios, roșcat.

Era un *gaucho* după straie, un bogătaș după felul de-a se purta.

Au intrat în vorbă imediat, așa cum se întâmplă în astfel de împrejurări. Fără să-și spună numele, noul-venitul l-a întrebat pe Nicanor cine este și încotro se îndreaptă.

– Am fost prieten cu tatăl dumneavoastră. Și camarad într-ale politicii. Și a continuat afabil. Mergeți spre Z...? Avem același drum; o să vă însoțesc. Și-o să mai tăifăsuim puțin ca să ne pară drumul mai scurt.

– Mă simt onorat.

Peonul îi urma respectuos, la distanță. Nicanor i-a spus să o ia înainte ca să-i anunțe sosirea, iar noii prieteni s-au cufundat în discuții, fără să mai ia seama la drum.

Omul punea tot felul de întrebări și Nicanor îi răspundea, măgulit de atenția pe care i-o arăta cel pe care-l bănuia o persoană importantă.

– Și ați venit să petreceți câteva zile acasă? O să vă distrați. Aici sunt câmpii să alergi toată ziua, struți, să-ți încerci mâna, și viroage să pui la-ncercare îndrăzneala calului. Nu?

Nicanor nu îndrăznea să-l întrerupă. Teamă de a părea un biet orășean incapabil de isprăvi ecvestre îl împiedica să-l contrazică în mod ferm pe celălalt.

– Eu nu prea sunt un călăreț...

– Cum să nu fiți? Ce vorbe sunt astea? E ca și cum mi-ați spune că murgul ăsta nu e sprinten.

– Cred că-i mai degrabă o mârtoagă cuminte aleasă pentru un nepriceput ca mine.

– Aiurea... O să vă schimbați părerea dacă facem o cursă scurtă. În ochii săi luminoși strălucea toată viclenia gauchescă. O mică întrecere, acolo, oricât ar fi, insista omul, să zicem până la grindul cela, în dreapta viroagei care se vede... două lungimi de cal, nu mai mult... Ei, ce ziceți?

Nicanor, neștiind cum să mai dea înapoi, a răspuns, în timp ce dorința de-a ieși învingător îl făcea să simtă cum îi bat niște ciocane în tâmpile:

– De acord, cum doriți. Dar știu de pe acum că roșcatul dumneavoastră o să mi-o ia înainte foarte ușor.

Fața interlocutorului său căpătase o strălucire deosebită. Trăsăturile păreau mai bine conturate și ochii îi râdeau la gândul unei mari satisfacții, ca unui mic ștrengar.

– Bine, când spun eu, pornim! Acum, să ne apropiem unul de altul și să călărim alături până dau plecarea.

Caii se încordau tremurând sub strânsoarea călăreților. Au mers așa, genunchi lângă genunchi, vreo douăzeci de metri, ținând scurt caii care sforăiau de nerăbdare.

– Ei... acum... Gata!

– Gata!

Și cai și călăreți și drum se transformară într-un pătrunzător răpăit de tobă.

Alergau liniștiți unul lângă altul, deși scuturau groaznic de caii ale căror copite aici răsunau, aici parcă se înfundau, după cum era terenul; bulgări de

noroi uscat săreau ca pietrele în lături, azvârliți de copitele care-și lăsau urma săpată în pământ.

Nicanor își îmbărbăta murgul și părea că se distanțează, când roșcatul l-a izbit cu o forță inexplicabilă. I-a trecut prin gând că o luase razna; dar, în același timp, fără nici un motiv, calul său a nechezat și, cu capul vârat între picioarele dinainte, s-a cabrat furios.

Se apăra cum putea. Degetele sale smulgeau în neștire smocuri de păr din pătura șei.

– Păzea! Păzea! Viroaga! i-a strigat celălalt într-un hohot de râs.

Pentru Nicanor a dispărut orice noțiune precisă. Pământul s-a prăbușit peste el. A zărit un petic de cer, trupul calului care părea că-l va zdrobi și, încă nesigur, s-a ridicat de jos cu o durere care-l ținea în spate.

A încălecat din nou. Departe, prin luncă, alerga tovarășul lui de drum și o pasăre cânta, sau poate râdea cineva.

Când a ajuns la destinație, îi trecuse amețeala.

Aproape fără să răspundă la primirea zgomotoasă care i s-a făcut, a povestit ce i s-a întâmplat.

La sfârșit, Carlos, prietenul său, l-a întrebat:

– Cum arăta? Înalt, blond? Chipeș? Cu ochi limpezi și surâzător ca o cucoană?

– Da, da, răspundea Nicanor parcă văzându-l.

– Acum știu cine e.

– Cine? a întrebat tânărul cu un gând ascuns de răzbunare.

– Don Juan Manuel.

JUSTO JOSÉ

Perma le fusese cedată în chip slugarnic. Șefii erau stăpâni. Toți acei *gauchos*, îngrămădiți în șopronul peonilor, mișunau cu gesturi de feline printre frânghii, hamuri și șei. Caii se tăvăleau prin curte ca să-și ștergă pata întunecată pe care le-o lăsase pe spinări pătura de sub șă; cei ce rămăseseră afară rătăceau în șir spre pădure, iar câinii, intimidați de acea luare în stăpânire, se apropiau tremurând, cu capul plecat, plesnindu-și picioarele cu lovituri iuți de coadă.

În noaptea aceea a fost petrecere mare cu vin și muieri care au apărut Dumnezeu știe de unde.

Curând a început să-i cuprindă somnul, beția; și toată grămada aceea de carne s-a prăbușit pe covorul pestriț de *ponchouri* aruncate pe jos.

Un murmur încet de voci mai stăruia în jurul focului.

Două mâini duceau țigări la gură, asemenea unor sclipiri de pumnal într-o întrecere între flăcăi. Așezată pe genunchii sergentului smolit, o muiere sorbea *mate*¹, oferindu-se supusă – sclavă în călduri –, în

1. *Mate* (sp.) – infuzie tradițională în Argentina și Uruguay, preparată din frunzele mărunțite ale arborelui omonim, care se bea singură sau în amestec cu plante medicinale, într-un vas făcut dintr-o tărtăcuță care se numește tot *mate*, cu un fel de pai.

timp ce vreo zece inși de prin părțile râurilor comentau în guarani rezultatele obținute de doi jucători de arșice.

Totul însă s-a întrerupt din cauza intrării neașteptate a șefului, generalul Urquiza. Arșicele au rămas în mâna unuia dintre jucători; cei beți au reușit să se ridice în picioare, dar sergentul, surprins, sau poate ca să nu-i dea drumul femeii, s-a ridicat oarecum în silă.

La observația pe care i-a făcut-o, pe bună dreptate, superiorul, și-a lăsat capul în jos bombănind. Atunci, Urquiza, palid, înaintează cu cravașa ridicată. Sergentul duce mâna la brâu și apucă pumnalul. Stau față-n față; Urquiza știe cum să pedepsească, dar bruta are mâna pe pumnal și cravașa desenează încet o curbă descendentă.

– E-n ordine! Stingeți focurile și culcați-vă.

Oamenii se execută, în liniște, cu o întrebare de necrezut în mințile lor de viteji. Să-i fi fost frică generalului?

Când a sunat deșteptarea, Urquiza a ordonat să fie chemat sergentul, care s-a prezentat supus, așteptând pedeapsa meritată. Generalul s-a îndreptat spre o cameră goală, unde a intrat împreună cu sergentul. A încuiat ușa și, făcând câțiva pași înainte, l-a plesnit peste față cu sfichiul biciului.

Soldatul, nemișcat, n-a schițat nici un gest.

– Acum nu mai faci pe viteazul! Ticălosule! De ce nu scoți pumnalul?

Și alte două lovituri biciuiră fața vinovatului.

Atunci, generalul, învins în mânia lui de acea nepăsare, s-a oprit.

– Te-ai înmuiat de tot, derbedeule; de ce făceai pe grozavul azi-noapte?

Soldatul, fără să-i pese de umflăturile vineții care-i desfiguraseră fața, s-a dezvinovățit cu un argument ce părea de nerespins:

– Eram cu muierea.

CĂPITANUL FUNES

– Dacă e vorba de siguranța mâinii, a intervenit Gonzalo, nu știu pe cineva care să se măsoare cu căpitanul Funes.

– Despre ce-i vorba? am întrebat în cor.

– E o poveste scurtă și amuzantă. Ne întorceam din Europa cu un vapor pe care azi l-am considera o cochină de porci, dar care acum douăzeci de ani era de mână-ntâi. Ne plictiseam, așa cum te plictisești pe mare, deși ne strânseserăm cinci sau șase jucători și mai făceam câte-o carte sau mai glumeam, ca să ne pară drumul mai scurt.

Se juca pe bani puțini și glumele erau foarte nesărate.

Când am sosit la Santos, prospețimea aerului sau poate apropierea pământului ne-a îmboldit la alte glume și renghiuri.

Ca totul să fie pe voia noastră, s-a și ivit pe punte un candidat, și după ce i-am studiat figura uscățivă și pretențioasă, am decis să-l facem victima jocurilor noastre.

Cel mai activ din grup, Pastor Bermúdez, și-a luat sarcina să intre în vorbă cu el și apoi să ni-l prezinte.

Și numai după câteva clipe a întors, spunându-ne satisfăcut: